

УДК 346.11

В.А. УСТИМЕНКО, член-кореспондент НАПрН України,
д-р юрид. наук, професор, директор

Інститут економіко-правових досліджень НАН України, м. Київ

Р.А. ДЖАБРАІЛОВ, д-р юрид. наук, доцент, заступник
завідувача відділу проблем модернізації господарського права та законодавства
Інститут економіко-правових досліджень НАН України, м. Київ

ГОСПОДАРСЬКИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ ЯК ЗДОБУТОК ВІТЧИЗНЯНОЇ НАУКОВОЇ ДУМКИ (до 25-ої річниці Інституту економіко-правових досліджень НАН України)

Ключові слова: Господарський кодекс України, Інститут економіко-правових досліджень НАН України, господарське законодавство, кодифікація, економічні відносини.

Розглянуто основні етапи кодифікації господарського законодавства України. Висвітлено роль Інституту економіко-правових досліджень НАН України у роботі над розробкою моделі правового забезпечення економіки на засадах кодифікації господарського законодавства. Наведено приклади із зарубіжного досвіду побудови системи правового регулювання економічних відносин. Наведено аргументи щодо безпідставності ідеї про скасування Господарського кодексу України.

Постановка проблеми. Цього року виповнилося 25 років від дня створення Інституту економіко-правових досліджень НАН України (далі — ІЕПД НАН України). З перших днів існування ІЕПД НАН України здійснював активну роботу над розробкою теоретико-прикладної моделі правового забезпечення економіки з урахуванням позитивного досвіду розвитку зарубіжних правових систем. Результатом плідної роботи ІЕПД НАН України став проект Господарського (Комерційного) кодексу України, який було видано у 1994 р. [1]. Вказаний документ було підготовлено на виконання Концепції судово-правової реформи в Україні, схваленої Постановою Верховної Ради України від 28.04.1992 р.

Попри опір та неконструктивну критику противників існування Господарського кодексу України, його було ухвалено 16.01.2003 р. і з 01.01.2004 р. Господарський кодекс України (далі — ГК України) набрав чинності. Відтоді минуло 13 років, і за цей час ефективність системи господарського законодавства значно зросла, що зумовлено постійною роботою з удосконалення якості господарсько-правових норм. В основу такої роботи покладено принцип поглиблення кодифікації, нарощування змісту Кодексу за рахунок доповнення новими положеннями, що враховують мінливі потреби економіки держави і результати правозастосовної практики.

Ухвалення ГК України потрібно визнати усвідомленим кроком з боку держави, адекватною реакцією на складні економічні процеси, упорядкування яких виключно цивільно-правовими або адміністра-

тивно-правовими методами не є можливим. Не випадково сама ідея розробки і кодифікованого акта у сфері господарського законодавства виникла на етапі становлення Української держави, коли закони вільного ринку, не передбачаючи будь-яких обмежень, створювали передумови для виникнення структурних диспропорцій в економіці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто відзначити, що на нагальній потребі модернізації господарського законодавства як актуальному завданні сьогодення наголошували у наукових працях провідні вчені, зокрема В.К. Мамутов, А.Г. Бобкова, О.П. Подцерковний, В.С. Щербина та ін. І в цій статті, розвиваючи наукові положення названих учених, ми зробили спробу додатково аргументувати потребу у здійсненні подальшої рекодифікації господарського законодавства на основі чинного ГК України.

Мета статті — обґрунтування важливості заходів, спрямованих на удосконалення господарського законодавства на основі ГК України з урахуванням позитивних прикладів зарубіжних правових систем.

Виклад основного матеріалу. Важливо зазначити, що одночасно з ГК України (16.01.2003) було ухвалено нову редакцію Цивільного кодексу України. Однак увагу зарубіжних учених привернув ГК України, текст якого того ж року було перекладено англійською мовою. Цю роботу виконав професор порівняльного права Лондонського університету У. Батлер, який так висловив своє ставлення до цього документа у вступі до перекладу: «З усіх кодексів, ухвалених у країнах СНД з початку переходу до ринкової економіки, Господарський кодекс України є найбільш незвичайною, інноваційною частиною законодавства» [2]. Додатково, як зазначає академік НАН України В.К. Мамутов, ГК України став доступним у перекладі польською та білоруською мовами [3].

До речі, досвід кодифікації господарського законодавства України досі залишається затребуваним. Прикладом тому є інтерес, який виявляють до ГК України наукові кола та органи державної влади Республіки Казахстан. Зокрема, з метою вивчення досвіду розробки ГК України в 2011 р. до Інституту законодавства Верховної Ради України (м. Київ) та Інституту економіко-правових досліджень НАН України (м. Донецьк) з офіційним візитом приїздила

делегатія Республіки Казахстан, представлена вченими із провідних наукових організацій і працівниками Міністерства юстиції цієї Республіки.

Для розвитку цього співробітництва у вересні 2012 р. в м. Астана було організовано міжнародну науково-практичну конференцію «Систематизація законодавства в сфері підприємництва: стан і перспективи», за підсумками якої видано збірник наукових праць українських і казахських дослідників, присвячених визначенню напрямів кодифікації норм підприємницького права Республіки Казахстан. Примітно і те, що аналіз проекту Підприємницького кодексу Республіки Казахстан з відповідною оцінкою його положень було виконано українськими вченими-господарниками. Результатом цієї плідної спільної роботи стало ухвалення 29.10.2015 р. Парламентом Республіки Казахстан Підприємницького кодексу як основоположного акта, який визначає правові, економічні та соціальні умови і гарантії здійснення підприємництва, взаємодії суб'єктів підприємництва та держави. Підприємницький кодекс Республіки Казахстан складається з 324 статей і набув чинності з 01.01.2016 р., за винятком деяких положень, для яких визначено пізніший термін [4].

Сама ідея кодифікації норм господарського (підприємницького) права активно підтримана у багатьох країнах світу. Зокрема, західноєвропейська правова традиція містить приклади існування комерційних (торгових) та цивільних кодексів. Юридична громадськість чудово обізнана про практику правозастосування цих кодексів у ФРН, Франції, Італії, Австрії та інших країнах. Додатково треба підкреслити, що комерційне законодавство різних країн поступово оновлюють шляхом рекодифікації. Варто згадати Комерційний кодекс Франції від 2000 р. з подальшими змінами та доповненнями (найістотніші відбулися у 2007 р.), яким було скасовано Комерційний кодекс Франції 1807 р. Наразі Комерційний кодекс Франції складається з понад 2000 статей, об'єднаних у дев'ятьох книгах. При цьому кодифікація комерційного законодавства у Франції дала змогу систематизувати більш ніж 90 різних нормативно-правових актів з питань комерції та господарської діяльності, ухвалених за останні 200 років. Серед них понад 50 нормативно-правових актів було частково чи повністю ска-

совано у зв'язку із набуттям чинності Комерційного кодексу Франції [5, с. 6—7].

Крім того, правотворча практика деяких країн — учасниць Європейського Союзу свідчить про підвищений інтерес до здійснення кодифікації господарського (економічного) законодавства. Зокрема, наочним є приклад законотворчої роботи парламенту Королівства Бельгії, який 21.02.2013 р. ухвалив Господарський (Економічний) кодекс (*Code de droit économique*), що набув чинності 21.05.2014 р. [6].

Досвід кодифікації комерційного законодавства був сприйнятий і країнами, що входять в сім'ю загального права. Звичайно, в даному випадку мова йде про Уніфікований комерційний кодекс США (*The Uniform Commercial Code*). З підвищеною увагою до кодифікації господарського законодавства здійснено правові реформи в деяких країнах східної Азії. Наприклад, в Японії гармонійно співіснують Цивільний, Торговий і Господарський кодекси [7, с. 43].

Проте навіть в умовах поінформованості про стан правового регулювання господарських відносин в інших країнах, противники кодифікації господарського законодавства України неодноразово вживали заходів, спрямованих на скасування ГК України. Так, у 2008 р., маніпулюючи Кабінетом Міністрів України як суб'єктом законодавчої ініціативи, у супереччя положенням Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 р. на розгляд Верховної Ради України було внесено законопроект «Про основні засади господарської діяльності» (реєстр. № 3060). Намаганням замінити ГК України неповноцінним Законом, що налічував 23 статті, було поставлено під загрозу існування самої системи господарського законодавства України, яка забезпечує налагоджену діяльність сотень тисяч суб'єктів господарювання. Економічні збитки у разі ухвалення цього законопроекту могли б у своїй сукупності паралізувати господарський механізм держави. Однак своєчасна реакція вчених-господарників, а також юристів-практиків дала змогу запобігти негативним наслідкам.

У 2014 р. з метою ліквідації системи господарських судів здійснено спробу скасування ГК України. Про цей факт свідчить законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про судову систему і статус суддів» та інших

законодавчих актів щодо удосконалення засад організації та функціонування судової влади відповідно до європейських стандартів», який був поширений Державною судовою адміністрацією і побічно набув розголосу в ході брифінгу Міністра юстиції України [8]. До того ж цей законопроект передбачав скасування Господарського процесуального кодексу України.

Спроби дезорганізувати систему господарського законодавства України були також здійснені і в листопаді 2015 р., коли Міністерство юстиції України несподівано анонсувало пресконференцію, присвячену ініціюванню питання щодо скасування ГК України. Як завжди, вагомим аргументів висловлено не було, утім журналістам було надано великий обсяг неправдивої інформації, яка, на думку ініціаторів, слугує основою для рішучих заходів зі скасування ГК України. Після незначної перерви 21.01.2016 р. було проведено ще одну пресконференцію під головуванням Міністра юстиції України, спрямовану на штучне приниження ролі і значення ГК України в регулюванні економічних відносин. Знову ініціатори заходу масивними словесними атаками намагались публічно девальвувати цінність ГК України.

При цьому положення Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 р. було повністю проігноровано, оскільки відстеження результативності регуляторного акта, яким є ГК України, не виконували. Вказане знайшло підтвердження у листі Міністерства юстиції України від 16.12.2015 № 3464/Х-25554/8.

Попри всі ці заходи спільними зусиллями прогресивно налаштованої частини юридичної громадськості та представників бізнес-асоціацій вдалося запобігти вчиненню необдуманих кроків, що могли завдати значної шкоди правовій та економічній системам України. Тим більше, враховуючи євроінтеграційні прагнення України та підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, навряд чи скасування ГК України могло б свідчити про зближення з європейськими правовими принципами.

Як підкреслює академік НАН України В.К. Мамутов, постійно проводиться робота з метою зближення вітчизняного господарського законодавства з нормами господарського права ЄС. Він наводить приклад із вне-

сенням змін у назву ст. 15 ГК України «Стандартизація і сертифікація у сфері господарювання», яка у редакції від 01.12.2005 р., стала звучати як «Технічне регулювання у сфері господарювання». Технічне регулювання розглядається як частина правового регулювання, як одна з форм участі держави у сфері господарювання [3].

Скасування ГК України узгоджується не з європейськими правовими стандартами, а з уявленнями викладачів цивільного права. Адже завжди простіше зректися того, що насилу розумієш. У такому випадку немає підстав для перегляду усталених поглядів на природу правовідносин у сфері економіки. Як правило, на перший план виноситься аргумент, згідно з яким, на думку деяких дослідників, Цивільний кодекс України (далі — ЦК України) регулює сферу відносин, що утворюють предмет ГК України.

Потрібно зазначити, що такого роду судження — результат незнання цивільного законодавства. Як впливає зі ст. 1 ЦК України, цивільне законодавство регулює особисті немайнові та майнові відносини. Якщо згадати формулювання норми ст. 1 на етапі розгляду ЦК України як законопроекту, можна виявити, що з чинної редакції зникло застереження про підприємницькі відносини. Відповідно, сфера підприємництва як така, що не відповідає суті «особистих» відносин, була віднесена до предмету правового регулювання ГК України. І вже навряд чи можна послатися на те, що розробники ЦК України не могли не звернути увагу на це важливе уточнення. Це свідчить про їхню згоду з таким результатом узгодження ЦК та ГК України ще на етапі законопроектної роботи.

Важливо враховувати, що предмет ГК України значно ширший і не обмежується відносинами винятково підприємницького характеру. У цьому полягає одна з особливостей документа, оскільки важлива роль відводиться некомерційній господарській діяльності, досягненню соціально значущих результатів, у тому числі під час здійснення підприємницької діяльності.

У господарсько-правовій науці «господарювання», «господарська діяльність» розглядають як поняття ширші за підприємництво. Практичне значення такого підходу виявилось, зокрема, в тому, що ще в 2001 р. було змінено

назву розділу VII Особливої частини Кримінального кодексу України. Назву «Злочини у сфері підприємництва» було замінено назвою «Злочини у сфері господарської діяльності», оскільки перша назва необґрунтовано звукувала сферу застосування норм кримінального права.

Усталеними варто вважати погляди на широкую предметну сферу регулювання господарського законодавства, яка не зводиться лише до підприємницьких відносин із метою отримання прибутку. Сферу господарсько-правових відносин складають і ті, підставою виникнення яких є не стільки отримання комерційної вигоди, скільки досягнення соціального добробуту, забезпечення і захист публічного інтересу. Такого роду відносини виникають у процесі здійснення некомерційної господарської діяльності. Господарювати означає ефективно здійснювати повноваження власника щодо належного йому майна, раціонально управляти ним з метою задоволення власного інтересу (а щодо держави і муніципальних утворень — публічного інтересу). Раціональність може полягати і в задоволенні інтересу, який не може за своїми властивостями принести прибуток або дохід від якого незначний.

Обґрунтованою є позиція академіка НАН України В.К. Мамутова і д-ра юрид. наук І.В. Дойнікова, які стверджують, що останнім часом спостерігається свого роду соціалізація господарської діяльності з переважанням соціальних інтересів і їхнім задоволенням та забезпеченням. У світлі зазначеного показовим можна визнати досвід країн із західноєвропейською правовою традицією, які вже визнали важливість соціальної відповідальності бізнесу та необхідність урахування суб'єктами господарювання у власній діяльності суспільних інтересів. Зокрема, у законодавстві Данії чітко визначені умови, за дотримання яких суб'єкти підприємництва можуть претендувати на отримання певних фінансових та інвестиційних пільг. Ці умови перебувають у тісному взаємозв'язку із принципами корпоративної соціальної відповідальності, покликаними стимулювати комерційні організації в питаннях соціального забезпечення [9, с. 37]. Аналогічного характеру норма закріплена і в ч. 5 ст. 11 ГК України.

Не в останню чергу саме присутністю в господарських відносинах, окрім суб'єктів гос-

подарювання, ще й органів державної влади та місцевого самоврядування, а також суспільства (населення), на задоволення потреб якого спрямовані результати діяльності зазначених суб'єктів, зумовлюється специфіка методу господарсько-правового регулювання. Особливість останнього, як правильно зауважив д-р юрид. наук Н.М. Коршунов, полягає в забезпеченні балансу засобів публічно-правового і приватноправового регулювання економічних відносин. За справедливим зауваженням Н.М. Коршунова, домогтися такого поєднання можна в межах Господарського кодексу як документа, покликаного оптимально поєднати засоби вертикального і горизонтального регулювання економічних відносин [10, с. 2].

Звісно, є й противники такого підходу до визначення сутності методу господарського права, які намагаються розколоти його на дві складові з віднесенням їх до двох традиційних правових галузей — цивільного та адміністративного права. Тим самим переслідують кінцева мета: усунення самої можливості стверджувати про об'єктивно зумовлені закономірності у правовому регулюванні суспільних відносин, що вимагають застосування комплексних правових інструментів. У зв'язку з цим слушним є твердження д-ра юрид. наук В.К. Андреева про те, що той або інший метод правового регулювання не є неодмінним елементом, властивим лише певним галузям права, межі між якими встановлені досить умовно [11, с. 8]. Такої ж точки зору дотримується і академік НАН України В.К. Мамутов, відзначаючи відсутність між галузями права «китайської стіни».

До того ж не виглядають серйозними аргументи, якими намагаються переконати спільноту у можливості застосування цивільно-правових норм до господарських, торгових відносин. Прихильники такого підходу недостатньо повно враховують історію розвитку права і новітню історію кодифікації.

На недоліки, спричинені гіперболізацією значущості цивільного права у всіх сферах життєдіяльності, неодноразово вказували в українській і російській юридичній літературі. Мабуть, цими факторами можна пояснити критику російськими вченими Концепції розвитку цивільного законодавства Російської Федерації, опубліковану наприкінці 2009 р. Зокрема, вони звертають увагу на неприйнятність

розмежування публічно-правових і приватноправових норм, які ефективно взаємодіють у рамках одного нормативно-правового акта. Як зазначає академік РАН Ю.К. Толстой, «у розділі про речові права передбачається «перетягнути» у ЦК РФ (зрозуміло, з необхідною переробкою) чи не всі норми відповідних кодексів і законів, які мають приватноправову природу, залишивши в них лише норми публічного права. Ця операція видається мені вкрай небезпечною» [12] (переклад наш. — *Авт.*).

Вищенаведене дає можливість упевнено стверджувати, що в поєднанні переваг публічно-правових і приватноправових методів правового регулювання суспільних відносин і нівелюванні супутніх до такого поєднання недоліків полягає **інтегративна сутність і особливість науки господарського права**. Відзначаючи особливість господарсько-правового методу, член-кор. НАПрН України Г.Л. Знаменський звернув увагу на усе більшу роль так званої кентавристики в науці у цілому і правовій зокрема. Адже саме у поєднанні несумісних, на перший погляд, субстанцій у науці вдавалося відкрити нові, раніше недосліджені горизонти для наукових пошуків. У даному випадку вдалося досягти саме такого результату, який до того ж отримав нормативне закріплення. Зокрема, поєднання засобів ринкової саморегуляції економічних відносин суб'єктів господарювання та державного регулювання макроекономічних процесів визнано в Україні ключовим базисом для реалізації регулятивного потенціалу ГК та основи формування правового господарського порядку.

Важливо відзначити, що з ухваленням ГК України вдалося досягти уніфікації безлічі нормативних актів, що регламентують тією чи іншою мірою господарську діяльність, організувавши їх у певну чітко злагоджену систему господарського законодавства. Переважно завдяки саме ГК України вдалося уникнути непоправних наслідків в економіці країни. Зокрема, були попереджені спроби реорганізації закритих акціонерних товариств, приватних і дочірніх підприємств, концернів, консорціумів, асоціацій, корпорацій та інших невідомих для ГК України організаційно-правових форм господарювання у відкриті акціонерні товариства. Необхідно згадати і те, що норми ГК України дали змогу зберегти значну частину майнових активів у державній та комунальній

власності, закріпивши положення про можливість володіння, користування та розпорядження ними на праві господарського відання або оперативного управління. Як відомо, подібні інститути не передбачені у нормах ЦК України, які до того ж передбачали визнання за юридичними особами статусу суб'єктів права приватної власності без будь-яких застережень і винятків. Додатково потрібно вказати, що необмеженій можливості сторін у договорі врегулювати свої відносини на власний розсуд, іноді на нерівноправних засадах, ГК України протиставив збалансовану систему правових заходів щодо захисту економічно «слабких» суб'єктів господарювання.

Крім того, у ЦК України закладено основи для розвитку вільних економічних зон (ВЕЗ), ефективність діяльності яких доведена в різних країнах. Лише у 2003 р., за два роки до скасування пільгового та митних режимів у межах ВЕЗ, було затверджено 630 інвестиційних проєктів, вартість яких склала 2,7 млрд дол. США, і було залучено в економіку України понад 1 млрд дол. США у вигляді інвестицій [13, с. 27]. Звісно, цей напрям господарсько-правового регулювання на теперішній час потребує відповідного удосконалення.

Навряд чи цим може вичерпуватися позитивний ефект впливу ГК України на систему економічних відносин, і охочі почерпнути детальнішу інформацію про практику правозастосування норм господарського законодавства можуть звернутися до інтернет-ресурсу Інституту економіко-правових досліджень НАН України (<http://www.iepd.kiev.ua>).

У цілому про ефективність господарсько-правового регулювання економіки України може свідчити не тільки особиста оцінка авторів, але і отримані за час дії ГК України позитивні відгуки від зарубіжних юристів-практиків і вчених. Не дивно, що і наші російські колеги — представники школи господарського права — активно виступають з ідеєю розробки законопроекту «Про засади державного регулювання підприємницької діяльності в Російській Федерації» (д-р юрид. наук В.К. Андреев), або Господарського (Підприємницького) кодексу (д-р юрид. наук Н.М. Коршунов), Концепції господарського (підприємницького) законодавства (д-р юрид. наук І.В. Дойніков). Безсумнівно, кумулятивний ефект цих пропозицій у найближчому

майбутньому отримає певну формальну об'єктивізацію.

Підсумовуючи вищевикладене, хочемо підкреслити інтегративність господарсько-правової доктрини не тільки в межах однієї держави, але й її важливість у контексті посилення міжнародних правових досліджень. Розвиток господарсько-правової думки та втілення результатів прогресивних наукових досліджень у концептуальні засади модернізації господарського законодавства стануть пріоритетом у роботі ІЕПД НАН України на найближчу перспективу. До речі, науковими співробітниками ІЕПД НАН України протягом 2017—2019 рр. виконуватиметься науково-дослідна робота на тему «Модернізація господарського законодавства як передумова сталого розвитку України» (державний реєстраційний номер 0117U002308). За результатами її виконання заплановано розробити принципи модернізації господарського законодавства України та його адаптації до економічного законодавства ЄС у контексті виконання вимог сталого розвитку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Хозяйственный (Коммерческий) кодекс Украины: Аванпроект. Донецк, 1994. 335 с.
2. Butler W.E. Economic Code of Ukraine. London, 2004. P. IX.
3. Мамутов В.К. Хозяйственному кодексу Украины — десять лет. Экономико-правовые исследования в XXI веке: Хозяйственный кодекс Украины в системе правового обеспечения экономики (к 10-тилетию принятия): Материалы Одиннадцатой международ. науч.-практ. интернет-конф. (г. Донецк, 4—12 февр. 2013). Донецк, 2013. 236 с.
4. Предпринимательский кодекс Республики Казахстан от 29.10.2015 № 375-V. *Казахстанская правда*. 03.11.2015. № 210 (28086).
5. Коммерческий кодекс Франции. Предисловие, пер. с франц., доп., словарь-справ. и коммент. В.Н. Захватаева. Москва: Wolters Kluwer, 2008. 1272 с.
6. Code de droit économique. 29.03.2013. MONITEUR BELGE. 29.03.2013. P. 19975. URL: <http://www.droit-belge.be/codes.asp#econ> (дата звернення 19.05.2017).
7. Хозяйственное право / Под ред. акад. В.К. Мамутова. Киев, 2002. 912 с.
8. Грядут масштабные реформы судебной системы — глава Минюста. *Комментарии.ua*. 03.09.2014. URL: <http://comments.ua/politics/485351-gryadut-mashtabnie-reformi-sudebnoy.html> (дата звернення 21.05.2017).
9. Ручкина Г.Ф., Купызин В.В. Социальная ответственность субъектов предпринимательской деятельности и правовое регулирование отношений по распре-

- делению прибыли. *Предпринимательское право*. 2010. № 1. С. 35—40.
10. Коршунов Н.М. Противостояние «хозяйственников» и «цивилистов» в контексте конвергенции частного и публичного права. *Предпринимательское право*. 2011. № 1. С. 2—4.
11. Андреев В.К. Сущность и структура предпринимательского права. *Бизнес и право в России и за рубежом*. 2010. № 3. С. 8—14.
12. Толстой Ю.К. О концепции развития гражданского законодательства. URL: <http://www.justicemaker.ru/view-article.php?id=4&art=233> (дата звернення 21.05.2017).
13. Зельдіна О.Р. Спеціальний режим господарювання: навч. посіб. Київ, 2005. 112 с.
12. Tolstoj Ju.K. O koncepcii razvitija grazhdanskogo zakonodatel'stva. URL: <http://www.justicemaker.ru/view-article.php?id=4&art=233> [in Russian].
13. Zel'dina O.R. Special'nij rezhim gospodarjuvannja: navch. posib. Kiev, 2005 [in Russian].

Надійшла 26.05.2017

В.А. Устименко, Р.А. Джабраилов

Институт экономико-правовых исследований
НАН Украины, г. Киев

ХОЗЯЙСТВЕННЫЙ КОДЕКС УКРАИНЫ КАК ДОСТИЖЕНИЕ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ПРАВОВОЙ МЫСЛИ

(к 25-й годовщине Института экономико-правовых исследований НАН Украины)

Рассмотрены основные этапы кодификации хозяйственного законодательства Украины. Освещена роль Института экономико-правовых исследований НАН Украины в работе над разработкой модели правового обеспечения экономики на основе кодификации хозяйственного законодательства. Приведены примеры из зарубежного опыта построения системы правового регулирования экономических отношений. Изложены аргументы о безосновательности идеи об отмене Хозяйственного кодекса Украины.

Ключевые слова: Хозяйственный кодекс Украины, Институт экономико-правовых исследований НАН Украины, хозяйственное законодательство, кодификация, экономические отношения.

V.A. Ustimenko, R.A. Dzhabrailov

Institute of Economic and Legal Researches
of the NAS of Ukraine, Kyiv

THE ECONOMIC CODE OF UKRAINE AS ACHIEVEMENT OF NATIONAL SCIENTIFIC THOUGHT

(Until the 25th anniversary of the Institute
of Economic and Legal Researches of the NAS of Ukraine)

The article highlights the main stages of the codification of economic legislation of Ukraine. The role of the Institute of Economic and Legal Researches of the NAS of Ukraine in the work on developing a model of legal support for the economy based on the codification of economic legislation is highlighted. Examples of foreign experience of construction of system of legal regulation of economic relations. The arguments about insolvency of the idea to abolish the Economic code of Ukraine.

Keywords: Economic code of Ukraine, Institute of Economic and Legal Researches of the NAS of Ukraine, economic legislation, codification, economic relations.

REFERENCES

1. Hozhajstvennyj (Kommercheskij) kodeks Ukrainy: Avanproekt. Donetsk. 1994 [in Russian].
2. Butler W.E. Economic Code of Ukraine. London. 2004. P. IX.
3. Mamutov V.K. Hozhajstvennomu kodeksu Ukrainy — desjat' let. Jekonomiko-pravovye issledovanija v XXI veke: Hozhajstvennyj kodeks Ukrainy v sisteme pravovogo obespechenija jekonomiki (k 10-tiletiju prinjatija): Materialy Odinnadcatoj mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoj internet-konferencii (Donetsk, Feb. 4—12, 2013). Donetsk, 2013 [in Russian].
4. Predprinimatel'skij kodeks Respubliki Kazahstan. Oct. 29, 2015. No. 375-V. *Kazahstanskaja pravda*. Nov. 3, 2015. No. 210 (28086) [in Russian].
5. Zahvataeva V.N. (ed.). Kommercheskij kodeks Francii. Moscow: Wolters Kluwer, 2008 [in Russian].
6. Code de droit économique. 29.03.2013. MONITEUR BELGE. 29.03.2013. P. 19975. URL: <http://www.droit-belge.be/codes.asp#econ>
7. Mamutov V.K. (ed.). Hozhajstvennoe pravo. Kiev, 2002 [in Russian].
8. Grjadut masshtabnye reformy sudebnoj sistemy — glava Minjusta. Kommentarii.ua. 03.09.2014. URL: <http://comments.ua/politics/485351-gryadut-masshtabnye-reformi-sudebnoy.html> [in Russian].
9. Ruchkina G.F., Kupyzin V.V. Social'naja otvetstvennost' sub'ektov predprinimatel'skoj dejatel'nosti i pravovoe regulirovanie otnoshenij po raspredeleniju prybyli. *Predprinimatel'skoe pravo*. 2010. No. 1: 35—40 [in Russian].
10. Korshunov N.M. Protivostojanie «hozhajstvennikov» i «civilistov» v kontekste konvergencii chastnogo i publicnogo prava. *Predprinimatel'skoe pravo*. 2011. № 1: 2—4 [in Russian].
11. Andreev V.K. Sushhnost' i struktura predprinimatel'skogo prava. *Biznes i pravo v Rossii i za rubezhom*. 2010. № 3: P. 8—14 [in Russian].